

להזרזת נתן

גליון קט"ז (שנה ג') ◊ פרשת בשלח ◊ חודש שבט שנת תשפ"ד לפ"ק

תורת נתן

פנינים מספר "להורות נתן" על התורה

האם ביום השמיני אמרו שירה או ביום השביעי

וַיִּזְרַק לְקֹדֶשׁ מִזְבֵּיחַ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי בִּי כַּחַשְׁמַיִם (יה. ח). פירש"י דבליל שביעי ירדו לים ובשחרית אמרו שירה. והוא יום שביעי של פסח ולכן אנו קורין השירה ביום השביעי.

והקשה הרא"ם דברש"י פ' שלח כתב בשם ר' משה הדרשן דביום השמיני אמרו שירה עיי"ש.

ונראה ליישב, עפ"מש"כ ההפלא"ה דבבני נח הוי קודם יום ואח"כ לילה והלילה נמשך אחר היום וכדכתיב (בראשית ה, כב) יוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשְׁבָּחוּ.

והנה ישראל יצאו ממצרים בליל ט"ו ניסן, ואי אזלינן בתר חשבון בני נח נמצא שיצאו ב"ד ניסן דלדידהו הלילה הולך אחר היום וא"כ הוי שביעי של פסח ביום השמיני של יציאתם דהא יום י"ד ניסן נחשב ליום ראשון, אבל לחשבון ישראל הוי ליל פסח בכלל ט"ו ניסן וא"כ הוי שביעי של פסח רק ז' ימים מיציאתם.

נמצא דשניהם אמת, דטרם יציאתם היה להם דין ב"נ ואחר יציאתם היה להם דין ישראל, ועוד דלענין מפלת מצרים וטביעתם בים היה יום השמיני דלמצרים נחשב כיום השמיני, אבל לענין ישראל נחשב כיום שביעי. ועיין שפתי החכמים ס"פ שלח לך.

איך היה מותר לבני ישראל לראות את המצרים

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי אֶת מִצְרַיִם הָיָה לֹא תִסְפוּ לְרֹאֲתָם עוֹד עַד עוֹלָם (יה. יא). "ל עפ"י ההפלא"ה שאמרו משה (לעיל י, כט) כִּן דְּבִרְתָּ - יפה דברת בעתו דברת, כי אחרי שהולקה פרעה בכל עשר מכות הוצאו ממנו כל נצוצות הקדושה ושוב אסור להסתכל בפני אדם רשע.

יפה נדרשת

איך אמרו בני ישראל לפני הקב"ה, הלא מעשי ידי טובעים בים

אִךְ יִשְׂרָאֵל מִשָּׁה וַיִּבְּנֵי וַיִּשְׁאָל אֶת הַשִּׁיחָה הַזֹּאת לֵה' (טו, א).

הגה"ק הרבי ר' שמעלקא מנילקשבורג זי"ע מפרש הא דאיאת בש"ס סנהדרין (ל"ט): ביקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה אמרו להם הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה לפני.

ומקשים המפרשים א"כ למה אמרו בני ישראל שירה לפני הקב"ה, הלא מעשי ידי טובעים בים. ומתוך פה קדוש, דאיאת בסנהדרין (צה): פתח הקב"ה את אוזניהם של חיילי סנחריב ושמעו את קול השירה ממלאכי השרת ומתו. והנה איתא במדרש, דטביעת מצרים בים היתה מדה כנגד מדה דברו אשר זדו עליהם, לפי שהיו משליכים ילדי ישראל לים. והשתא יובן אמרו ז"ל ביקשו מלאכי השרת לומר שירה שרצו להמית את המצריים בשירה שלהם כמו בסנחריב, לזה השיב להם הקב"ה מעשי ידי טובעים בים, דהם המצריים טבעו את מעשי ידי היינו ילדי ישראל בים, א"כ ראוי להמיתם במדה שמדדו להם שיטבעו ג"כ בים, ואתם אומרים שירה לפני ולהמיתם בזה, הרי לא יהיה מדה כנגד מדה. אמנם טעם זה שייך רק אצל מלאכי השרת שביכולתם להמית את המצריים בשירה שלהם כדמצינו בסנחריב, אבל בני ישראל אינם יכולים להמית את המצריים בשירה שלהם, שפיר אמרו שירה להקב"ה, עכ"ד.

ובעיקר הקושיא שהקשו המפרשים דאם למלאכי השרת אמרו הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה לפני, א"כ למה משה ובני ישראל אמרו שירה לפני הקב"ה. נראה לפרש בהקדם הפסוק (בשלח טו, א) אז ישיר משה ובני

שיח מזהר"ן

פנינים מספר "שיחות מלוא מלכה"

הגה"ק רבי שלום מרדכי שברון זי"ע בעל שו"ת מהרש"ם ואב"ד בערוזאן - ט"ז שבט - שנת תרע"א

היה מגדולי הפוסקים בדורו, ושימש ברבנות בקהילת בערוזאן. בהקדמה לספרו שו"ת מהרש"ם חלק ראשון, הוא כותב, שספר זה הוא רק חלק ראשון מתוך ארבעה כרכים שמוכנים כבר להדפסה, ויש בהם אלפיים שלש מאות תשובות הלכה למעשה. כמובן שברבות הימים והשנים עוד הוסיף חיידושים ופסקים בהלכה ואגדה כהנה וכהנה. חוץ מספרו תשו' מהרש"ם, חיבר ספר בשם "דעת תורה" על ארבעת חלקי שו"ע. נפטר בשנת תרע"א.

בהקדמת ספרו "תכלת מרדכי" על התורה, כותב בנו, שבימי צעירותו היה אביו רב ביאולוביץ שבחבל גליציה, ובאחת השבתות חלם בלילה שהוא מגיע לבית דין של מעלה, ושם ראה איך שדנים אברך צעיר מבני קהילתו למיתה, בגלל שחילל את השבת רח"ל. ויהי בבוקר ותפעם רוחו, כי בעצמו האם ראוי בכלל לספר לו דברים כהויות, ולכן החליט מהרש"ם לעשות עם עצמו סימן, שאם האברך הלז יגש אליו אחרי התפילה לדבר איתו בלימוד כדרכו מידי שבת בשבתו, כי אז יאמר לו את מה שראה בחלום, אך אם לא יגש האברך אז לא יאמר לו מאומה. והנה, אחרי התפילה נגש האברך אל מהרש"ם, ופרץ בבכי גדול ונסער, וסיפר לו איך שבערב שבת התעמק בלימודו יותר מדי, והצית סגריה ועישן תוך כדי עיונו עד שהגיע כבר ספק זמן בית השמשות, ונמצא שחילל את השבת רח"ל. כמובן, שתיכף ומיד נתן לדו מהרש"ם סדר תשובה על חטאו, ובזה המתקין את דניו, וגם הוסיף לספר לו על דבר החלום, והאברך זכה להאריך ימים ושנים טובות.

שוב מעשה היה אצל מהרש"ם מבערוזאן שהיה חולה מסוכן לעת זקנותו, ובחלומו ראה את עצמו עומד במתיבתא דרקיעא בבית דין של מעלה, והדיינים דנים אותו האם להשאירו בחיים או לדונו למיתה חלילה. אחד הדיינים טען שיש לזכותו בדין ולהשאירו בחיים, כיון שהוא מתמיד גדול וכבר למד את כל השו"ע מאה ושלושים פעמים [כך כתב הוא עצמו בגליון השו"ע שלון], ולעומתו טען הדיין השני שבאמת למד בהתמדה כל ימי חייו, אבל לימודו לא היה תורה לשמה, ובנשיפה אחת הנני יכול להוריד ולהשמיד את כל השעות הרבות שהוא ישב ולמד בהתמדה, ואין בלימודו כלום בשביל לזכותו בדין. לפתע הופיע צדיק אחד במושב הבי"ד, ונוף בדיינים שהם מבקשים לדונו למיתה בגלל תורתו שלמד שלא לשמה, באמרו, וכי בזמן הזה שתכפו הצרות ורבו הגלויות אפשר לדרוש מאנשים כערכנו ללמוד תורה לשמה? הרי די בזה שהוא ישב ולמד בהתמדה כדי להצילו ממייתה לחיים טובים, והדיינים קיבלו את טענת הצדיק והתמהוהו בספר החיים. ויהי אחרי שמהרש"ם מבערוזאן החלים וקם ממיסת חוליו, החליט לנסוע ולשחר את פני צדיקי הדור, אולי ימצא את אותו צדיק שהלך עליו וישר במרומים. כך נסע לכמה צדיקים, עד שהגיע לחצר קדשו של הר"ק רבי יצחק אייזיק מייזיטשוב זי"ע, ובעת שנכנס שחדרו, תיקב ידו והיה את צורת פני אותו צדיק שהצילו, והרה"ק מייזיטשוב שאל אותו בצחות, האם זה אמת שאכן למד בהתמדה כל ימי חייו.

אולם בכל זאת בי יחשוב אדם שאכן מהרש"ם מבערוזאן לא למד תורה לשמה, אלא יתכן שלפי גודל מדרגתו ציפו מן השמים שילמד במדרגות גבוהות יותר, וסימן ברור ומובהק יש לנו שמהרש"ם מבערוזאן היה לומד תורה לשמה כל ימיו, שהרי עיניו רואות שכל ספריו החשובים התקבלו באהבה ובהערצה בקרב תפוצות ישראל בכל מקומות מושבותיהם, ושמו הנערץ התקבל בברכה אצל כולם כאחד מגדולי הפוסקים, למרות שהוא אחד מגדולי המתירים בכל דבר, כפי שהוא עצמו כותב בהקדמה לספרו "גילוי דעת". שהיות והוא נמנה מתלמידי מו"ק מהר"ם מברעלא זי"ע, והוא צייה עליו לראות לנצל את כח ההיתר בכל שאלה בהלכה, כי כוחא

